

Kdo provádí archeologické výzkumy na stavbách

Představa, že archeologické výzkumy v terénu provádějí pouze archeologové, je pochopitelně mylná. Záchrany archeologických památek se účastní mnoho odborníků různých profesí i obyčejných terénních pracovníků, bez nichž si nelze záchranný archeologický výzkum na stavbě představit.

PŘIPRAVIL: VOJTĚCH KAŠPAR | FOTO A ILUSTRACE: ARCHIV ARCHAIA

Projekt archeologického výzkumu v každém případě připravuje (na základě dostupných informací o rozsahu stavební aktivity a stupně dochování i charakteru archeologických památek a situací na konkrétním místě) archeolog, který také vede vlastní archeologický výzkum. Jedná se o vysokoškolsky vzdělanou osobu, jejímž hlavním pracovním úkolem je koordinace a vedení činnosti na celém projektu archeologického výzkumu. Stanovuje jeho formy i rozsah a projednává všechny nezbytné okolnosti se stavebníkem. Určuje strategii výzkumu, rozhoduje o dalším postupu prací, dohlíží a zajišťuje potřebnou kvalitu provedených prací. Vedoucí

archeologického výzkumu pravidelně komunikuje se stavebníkem či jeho zástupcem (prováděcí firmou), zajišťuje nezbytně nutnou součinnost – kooperaci a návaznost archeologického výzkumu na následnou či současně probíhající stavební aktivitu. V průběhu terénní části výzkumu podléhají archeologům přímo asistenti archeologického výzkumu. Archeolog rozhoduje o postupu dalších prací v rámci terénní části výzkumu ve složitějších či nejasných situacích, rozhoduje o smysluplnosti činností, o nasazení určitého počtu pracovníků a jejich využití. Pořizuje závažnější terénní dokumentaci (písemnou, kresebnou, fotografickou). Konzultuje postup se svými asistenty. Provádí popularizační, odbornou

a vědeckou činnost související s projektem (zpracování archeologického výzkumu do nálezové zprávy – textace zprávy, stavebně historický průzkum, archivní rešerše, zpracování a odborné vyhodnocení nalezených mobilních archeologických nálezů, prezentace výsledků výzkumu odborné i laické veřejnosti v podobě přednášek, článků, tiskových zpráv atd.). V případech rozsáhlých a náročných archeologických výzkumů pracuje na jednom projektu často i více archeologů, kteří vytvářejí i rozsáhlejší týmy. V rámci těchto týmů se někteří odborníci specializují na jednotlivé vývojové etapy či dílčí problémy, poskytující dohromady celkový obraz zkoumané ohrožené lokality (pravěk,

středověk, hmotná kultura, letecká archeologie, geofyzika, archeobotanika atd.).

Kdo zastupuje archeologa

Asistenti archeologického výzkumu přímo podléhají archeologům. Jsou schopni samostatně řídit běžný chod terénní části archeologického výzkumu po dobu nepřítomnosti archeologa a plně ho v tomto zastoupit. Jde o dlouhodobě zaměstnané a proškolené osoby s bohatými zkušenostmi z mnoha archeologických výzkumů. Samostatně vedou pracovníky i specialisty archeologického výzkumu. Každodenně přidělují konkrétním lidem činnosti, pořizují základní dokumentaci, evidenci pořízené dokumentace, fotodokumentaci, popisují jednotlivé stratigrafické jednotky – vrstvy, výkopy, zdi atd., dbají na očíslování veškerých mobilních nálezů objevených při terénní části výzkumu, evidují docházku a společně s archeologem vedou deník výzkumu. V rámci postexkavační fáze zpracování výzkumu provádějí kompletaci pořízené terénní dokumentace a její revidování. Na počítačích provádějí spojování stratigrafických jednotek do vyšších svazků a tvoří stratigrafické matice schematizující nalezenou archeologickou situaci (vertikální i horizontální stratigrafie lokality je základním výstupem a výsledkem každého archeologického výzkumu). Vkládají do počítače primární dokumentaci archeologického výzkumu, popisují fotografie, digitalizují v terénu pořízenou plánovou dokumentaci, sesazují plánovou dokumentaci a vytvářejí její definitivní prezentační podobu nejen do závěrečné náleзовé zprávy, ale i do odborného tisku. Jde o nepostradatelnou kategorii, bez níž se žádný větší archeologický výzkum neobejde, a jsou jeho základním pilířem. Důraz je kladen na dlouhodobé zkušenosti v archeologii, vzdělání spíše technického směru, práci s počítačem, komunikaci s lidmi a schopnost vedení podřízených pracovníků. Asistentům archeologického výzkumu podléhají přímo specialisté archeologického výzkumu. Jde o osoby s jistými zkušenostmi z archeologických výzkumů. Odpovídají za jednotlivé menší úseky – plochy archeologického výzkumu (2–3 sondy), kde průběžně koordinují práce, provádějí kresebnou dokumentaci, v případě nejasností konzultují další postup s asistenty archeologického výzkumu a vedou činnosti svěřených pracovníků archeologického výzkumu na konkrétním místě. Pořizují a evidují základní primární dokumentaci archeologického výzkumu v úzké spolupráci

s asistenty. Pro tyto činnosti jsou vhodní především lidé s jistými povědomostmi o archeologické terénní práci a schopnosti technické kresby. Velmi často jsou v této kategorii pracovníků využíváni studenti vysokých škol oboru archeologie.

Bez koho by to nešlo

Přes tyto nepostradatelné kategorie jsou také pochopitelně přítomni především pracovníci archeologického výzkumu. Z hlediska kvantity jde o nejpčetnější skupinu pracovníků, která se podílí na archeologickém výzkumu v rámci terénní části výzkumu. Pracovníci archeologického výzkumu, vlastní kopáči, podléhají v dílčích úsecích specialistům a provádějí vlastní manuální práce (výkopové práce, začišťování a preparace odkrytých archeologických nálezů a situací, transport vykopané zeminy). Pochopitelné zkušenosti těchto lidí z jiných archeologických výzkumů výrazně přispívají ke kvalitě a rychlosti provedených činností. Z tohoto důvodu je vhodné na těchto postech využívat pracovníky, kteří působí na archeologických výzkumech již delší dobu. Přesto je mozaika lidských osudů, kterou máme možnost poznat při komunikaci s rozličnými pracovníky archeologických výzkumů, nesmírně pestrá a sama o sobě by nepochybně stála za hlubší sociologický průzkum.

Koho též můžeme potkat na archeologickém výzkumu

Vedle vlastních pracovníků, kteří se bezprostředně podílejí na záchranných archeologických výzkumech, se velice často setkáváme s množstvím různých dalších profesí. Skrývku recentních vrstev či různé

další výkopové práce provádějí bagristé se svými stroji a odvoz zeminy zajišťují řidiči větších i menších nákladních automobilů. V mnoha případech zajišťují bezpečnost práce tesaři, pažící stěny archeologických výkopů. Pravidelně se na archeologickém výzkumu vyskytují geodetické týmy, krátkodobé smlouvy zaměstnancům připravují personální a ekonomické asistentky, které také následně sčítají odpracované hodiny, počítají pracovníkům archeologického výzkumu mzdy a zajišťují sociální či zdravotní zabezpečení. Na odběr ekofaktů a archeobotanických vzorků dohlížejí specializovaní, vysokoškolsky vzdělaní odborníci, přírodovědci či botanici. Geologické podloží a půdní skladbu sledují geologové a pedologové. Konzervace nálezů, často ještě v terénu, provádějí chemici, geofyzikální nedestruktivní prospekci geofyzici. Odborníci na výpočetní techniku zajišťují často velmi obtížnou komunikaci netechnicky zaměřených archeologů s počítači. Při terénních výzkumech probíhají často komise odborníků z různých oborů lidského konání, kteří poskytují cenné informace k probíhajícím pracím. Vedle vlastních pracovníků, bezprostředně souvisejících s archeologickým výzkumem, se na výzkumu často objevují další osoby spjaté s daným projektem od zástupců investora – stavebníka přes jejich inženýring, management, architektky, projektanty, statiky, zástupce stavebních firem, subdavatelských firem až po stavební dělníky. Z tohoto letního přehledu je zřejmé, že archeologové přicházejí do styku s nesmírně různorodou skladbou osob, přičemž umění skloubit jejich specifické požadavky se záchrannou historického dědictví bývá někdy značně komplikované, avšak myslím, že často velice obohacující. Pro všechny strany. ■

Málokdy můžeme vidět pracovníky archeologického výzkumu pohromadě – nález nevybuchlé historické munice společlivě přiláká všechny